

Velkomst og baggrund for Projekt Børn i Retten

Birgitte Holmberg Pedersen

Velkommen

Velkommen til alle jer, der glæder os ved at være til stede i dag i Vartov, og til alle jer, der følger os gennem live streaming.

Coronarestriktionerne

- ▶ Vi må være op til 75 og vi er 64.
- ▶ Vi sidder med 1 m afstand imellem os – og vi skal blive siddende, bortset fra når vi skal hente kaffe/te/vand eller gå på toilettet. Når vi ikke sidder ned, skal vi bære mundbind/eller visir.
- ▶ Ved hver stol er placeret en lille pose med en müslibar og lidt frisk frugt. Det skal I selv få til at strække til formiddagen.
- ▶ Kl. 11.00 bliver der en pause, hvor der kommer frisklavet kaffe/te
- ▶ Kl. 12 bliver der serveret sandwich. Vi henter dem og drikkevarer en række af gangen.
- ▶ Kl. 14.00 er der kaffepause. Dertil serveres en kage, der er portionsanrettet. Dem henter vi også selv.
- ▶
- ▶ Fordi det er vigtigt, at vi holder afstand, vil det være ok, at man forlader sin stol og går hen for at hente drikkevarer/gå på toilettet uden for pauserne. Så undgår vi kødannelser. Der vil ligeledes være meget udluftning hele tiden.

Baggrund for projektet (1)

Familier stiftes normalt i Kærlighed.

Men når familierne opløses, er Kærligheden væk, og der kan herske Krig og Kaos, så man slet ikke kan se for sig, at disse forældre nogen sinde har haft kærlighed til hinanden. Forældrene er i Krise, og det smitter af på deres børn, som kommer til at leve i et spændingsfelt, som kan dræne dem, så de ikke kan leve et normalt hverdagsliv. De får ondt i maven, de kan ikke følge med i skolen, og vi ved, at de ofte ikke taler med nogen om, hvordan de har det.

For 13 år siden kom der en ændring af retsplejeloven, der gjorde det muligt at holde forberedende møder med deltagelse af en børnesagkyndig i forældreansvarssagerne.

Baggrund for projektet (2)

De tre nordsjællandske retter besluttede sammen med de tilknyttede børnesagkyndige at bruge denne mulighed i behandlingen af forældreansvarssagerne.

Tanken var at holde forældrenes konflikt på så lavt et niveau som muligt – navnlig af hensyn til børnene.

De forberedende møder foregår i et almindeligt mødelokale omkring et mødebord. Dvs. ikke i en retssal, hvor forældrene sidder konfrontatorisk over for hinanden med deres advokater, mens dommeren sidder hævet over dem ved podiet, og hvor afhøringerne oftest går ud på at fremhæve egne kompetencer som forælder, og få den anden forælder til at fremstå som uegnet til at være forælder. Det eskalerer konflikten og gør det svært at få det nødvendige samarbejde til at fungere efter en dom.

Baggrund for projektet (3)

På det forberedende møde er det stadig dommeren, der sætter rammerne for mødet. Forældrene bliver udspurgt – ikke af advokaterne – men af den børnesagkyndige. Advokaterne kan stille tillægsspørgsmål, og der holdes pauser, hvor advokaterne og forældrene kan tale sammen, for vi ved, at forældrene er uvante og nervøse ved situationen.

Fokus er hele tiden på børnene.

Fokus er at finde fælles trædesten for en fremtid for forældre, der ikke længere bor sammen, men som stadig er forældre sammen på livstid.

Fokus er ikke på den bagudskuende konflikt, der har ført til bruddet. Og fokus er navnlig ikke på at nedgøre den anden forælder og fremhæve egne fordele på bekostning af den anden.

Bestræbelserne går hele tiden ud på, at børnene skal være – så kort tid som muligt – i det meget belastende konfliktfelt – i deres i forvejen korte barndom.

Baggrund for projektet (4)

Hvis der ikke bliver indgået forlig på det første møde, vil der oftest blive holdt en børnesamtale, hvor den børnesagkyndige med sin børnefaglige kompetence stiller spørgsmål til børnene. Dommeren er med til samtalen, så dommeren kan se og høre barnet, og så barnet kan se den person, der skal træffe en vigtig afgørelse i dets liv.

På et nyt forberedende møde vil den børnesagkyndig redegøre for børnenes perspektiv.

Vi oplevede, at forældrene var meget lyttende, og der var ofte grundlag for et forlig.

Baggrund for projektet (5)

Inspirationen til denne procesform kom fra Norge. I 80 % af deres familiesager blev der indgået forlig mellem forældrene på et forberedende møde, hvor der på tilsvarende måde deltager en dommer og en børnesagkyndig.

Men denne fremgangsmåde medfører ændrede roller for de involverede:

- ▶ Dommerne skal være mere aktive, og på et tidligt stadium af sagen deltage i forligsmægling.
- ▶ Børnepsykologernes arbejde skal ikke kun være beskrivende og vurderende, men de skal aktivt forsøge at finde en aftalebaseret løsning
- ▶ Og advokaterne skal arbejde for en fælles bedste løsning for begge forældre og børnene og ikke kun for at opnå den bedst tænkelige løsning for egen klient.

Det var derfor nødvendigt og konstruktivt at holde dialogmøder mellem dommerne, de børnesagkyndige og advokaterne i Nordsjælland. Modellen med det forberedende møde blev ved gensidig inspiration udviklet, og forligsprocenter på op mod 50% gav optimisme for, at modellen kunne gøre noget godt for familierne.

Baggrund for projektet (6)

Vi var dog realistiske nok til at fornemme, at nogen af forligene ikke var ægte holdbare. Vi fik derfor den ide, at vi ville prøve at lave et forskningsprojekt, hvor familier efter det forberedende møde fik tilbudt et forløb hos to børnesagkyndige med 2-3 møder og deltagelse i et familieseminar for at se, om det kunne føre til, at forligene blev bæredygtige.

Vi søgte forskningsmidler hos Egmont Fonden, som på daværende tidspunkt havde afsat et stort beløb til projekter, der kunne forbedre forholdene for børn i skilsmisssituationer. Egmont Fonden ydede et stort bidrag til vores projekt og til et tilknyttet Ph.d.projekt, hvilket vi er meget taknemmelige for.

Egmont Fonden gav samtidig midler til andre projekter med dette fokus. Som betingelse for at få pengene skulle alle projekter evalueres gennem et survey. Uheldigvis gik det valgte firma, der skulle gennemføre surveyen, konkurs, og vores projekt tabte mange data. Oxford Research, som videreførte surveyen, gjorde et stort arbejde, men skaden var sket, og det lykkedes ikke for alvor at få mange besvarelser ind. Oxford Researchs rapport kan læses på hjemmesiden for Børn i Retten.

Konferencen i dag

I dag skal vi høre om de erfaringer, som projektets børnesagkyndige Bibi Wegler, Jane Bækgaard, Michael Nørhave, Michael Storm, Pernille Scharff og Ruben Elgaard, har indvundet gennem projektet. Bibi Wegler kan desværre ikke være med i dag.

Og vi skal høre resultaterne af den forskning, som Ph.d.studerende Sarah Alminde Kærsgaard har bedrevet, med Hanne Warming som vejleder og som medlem af projektets styregruppe.

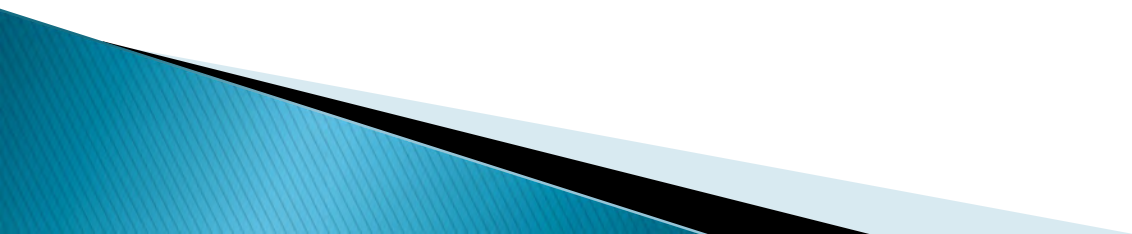
Og i det afsluttende panel vil formand for Familieadvokaterne Anne Broksø og retspræsident ved Retten i Svendborg Anni Højmark pege på de elementer, som har betydning for familierne fra hver deres vinkel.

Inspiration for retssagernes behandling

Men vi kan allerede i dag med stor glæde konstatere, at det forberedende møde med børnesagkyndig er blevet en mulighed i alle retter. Det skyldes et meget stort og konstruktivt arbejde gennem domstolenes Familieretsnetværk, som består af en repræsentant for alle byretter og de to landsretter, der holder regelmæssige møder til gensidig inspiration og samordning af sagsbehandlingsmulighederne. Netværket har blandt andet ladet sig inspirere af børnesagkyndige og forskerne fra Projekt Børn i Retten.

Netværket har udarbejdet en Vejledning for behandlingen af familieretssagerne ved byretterne, hvor det forberedende møde er 1 ud af 4 modeller. Ved de beskrevne modeller kan man i samarbejde med advokaterne målrette sagsbehandlingen til den enkelte families situation. Men det efterfølgende forløb med 2-3 ekstramøder med børnesagkyndige og en familiedag kan domstolene ikke tilbyde.

Domstolene har ligeledes gennemført en meget omfattende undervisning af de jurister, der behandler familiesagerne. Også her har projektets deltagere været på banen som undervisere. Ved domstolene er der i dag et andet syn på forældre og børn i skilsmisser. Det er med til at hjælpe forældre og børnene bedre gennem forældrenes skilsmisse.

Kærlighed, krig, kaos og forlig
Fokus på børn i skilsmisse

**Forligsbestræbelser – et historik og metodisk
perspektiv**

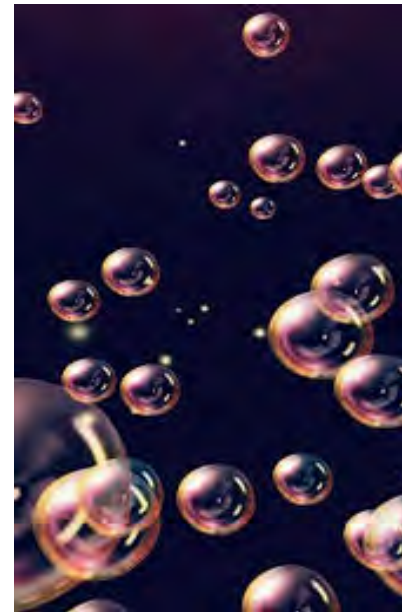
Michael Nørhave
psykolog, projektdeltager

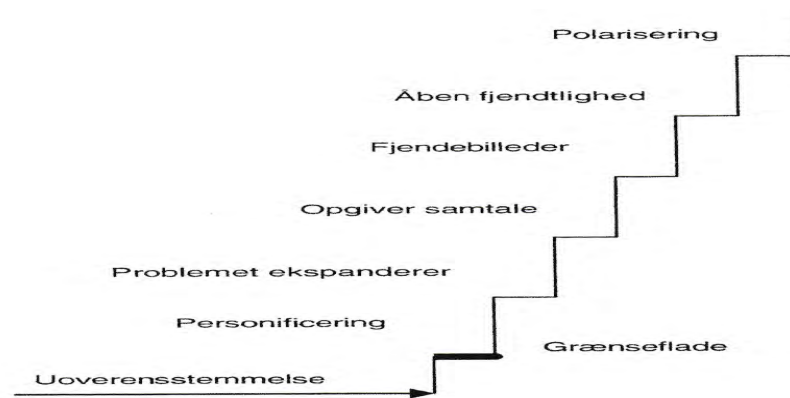
Historisk fokus: Glimt af forligsbestræbelsernes korte historie

Metodisk fokus:

Hvordan skabes processer af
eftertænkning, dialog
empati og kreativitet
i en situation præget af konflikt?

Konflikttrappen, her efter Vindeløv
2004, p 56

Konflikter løses gennem en afgørelse

Konflikter løses igennem en afgørelse

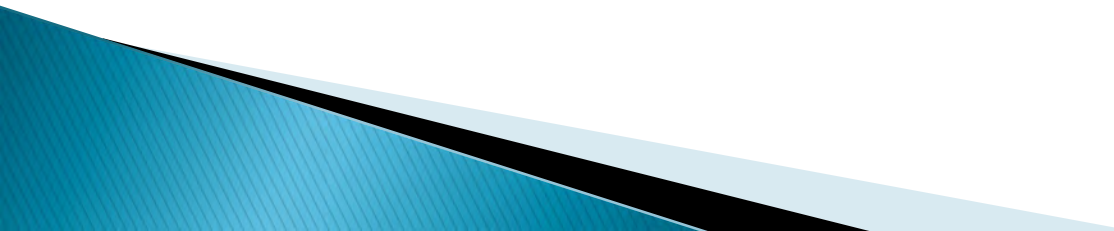
```
graph TD; A[Konflikter løses igennem en afgørelse] --> B(Konflikter søges bilagt i et særligt rum);
```

**Konflikter
søges bilagt i
et
særligt rum**

Børnesagkyndig rådgivning, statsamtterne (1986-):

- ▶ Fokus: At bilægge stridigheder ud fra almen viden om barnets bedste, samarbejdsmodeller etc.
- ▶ Henvisning via juridisk sagsbehandler
- ▶ Foretages af børnesagkyndig
- ▶ Tilbage melding til henviser: Frivilligt

Konfliktmægling (1998/2001 – ?)

- ▶ Foretages af personale uden forhåndskendskab til sagen
 - ▶ Nyt paradigme
 - ▶ Metodisk tilgang – overvejende faciliterende og bred
 - ▶ Ingen tilbagemelding (vandtætte skotter)
-

Vigtige metodeelementer i Statsamternes konfliktmæglingsmodel

- ▶ Struktur bidrager til arbejdsklimaet, mentaliseringen og fokus
- ▶ Ingen vurderinger fra mæglerne
- ▶ Respekt kombineret med resolut indgriben
- ▶ Turtagning, tvunget lytning, tid til fordybelse
- ▶ Mæglerparrets samarbejde som model
- ▶ Konfrontation med alternativet til et forlig

**Konflikter løses
igennem en afgørelse**

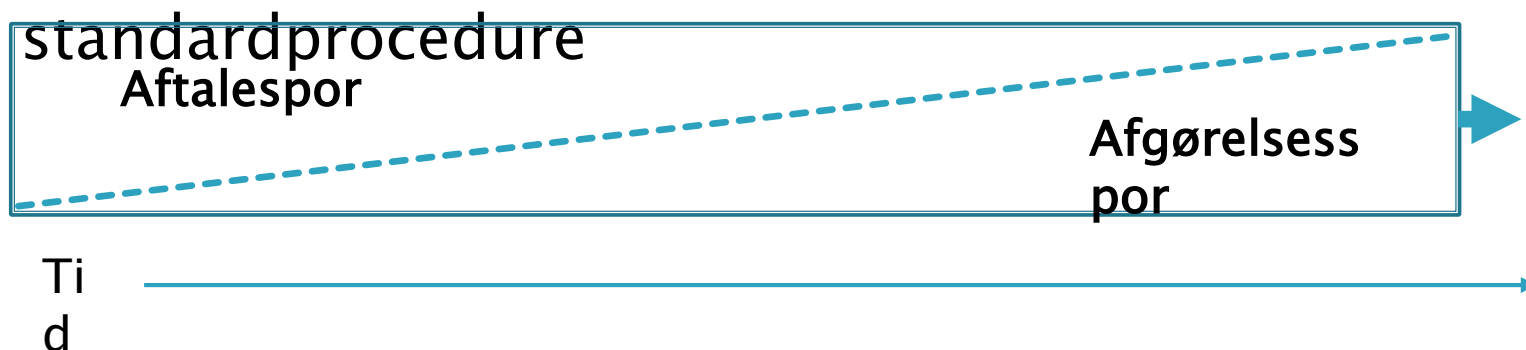
Konflikter
søges bilagt i
et
særligt rum

**Hybridmodel:
Mæglingsbestræbelsen
integreres i
sagsbehandlingen**

"Ribemodellen" 2001-2007

Tværfaglige samarbejds møder i højkonfliktsager

- Juridisk sagsbehandler og børnesagkyndig
- Aftalespor – afgørelsesspor
- Med forældreansvarsloven i 2007 blive modellen

Virkningsfulde faktorer i Ribemodellen iflg. evalueringen:

Mødets fokus

- ▶ Oplyse sagen
- ▶ Respekt for forældrenes følelser
- ▶ Juridisk fakta og børnesagkyndig viden

Brug af tværfagligheden

- ▶ Klar rollefordeling: rammesætning hhv. børnesagkyndig viden
- ▶ Respekt for hinandens faglighed
- ▶ Fælles forberedelse

Mødets struktur

- ▶ Tydelige rammer, taletid
- ▶ Pauser
- ▶ Afslutning med tydelig opsamling

Kilde: Rambøll: Evaluering af tværfaglige møder i højkonfliktsager, 2009 s. 16f

Den Nordsjællandske Model / Model A

- ▶ Forberedende møde med børnesagkyndig medvirken
 - ▶ Normalt deltagelse af advokater
 - ▶ Rollefordeling: Dommeren sætter rammerne, den børnesagkyndige er den primære udspørger
 - ▶ Børnenes perspektiv forbliver i fokus
 - ▶ Advokaterne får en vigtig formidlerfunktion
-

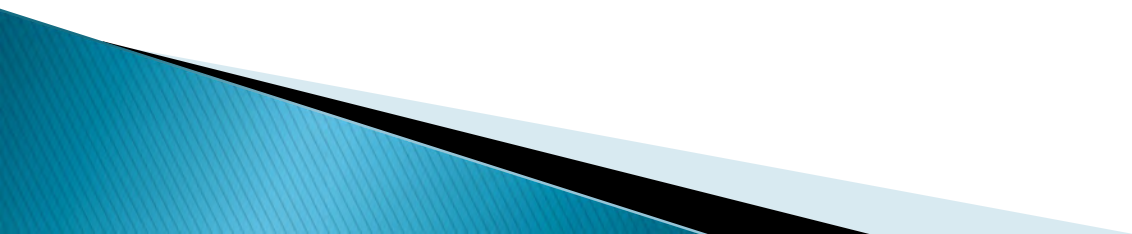
**Konflikter løses igennem en
afgørelse**
(Næsten) klassisk paradigme

Hybridmodel:
Mæglingsbestræbelsen
integreres i
sagsbehandlingen

Konflikter
søges bilagt i et
særligt rum

Familiesamtalerne i Projekt Børn i Retten

- ▶ Visiteres ved det indledende retsmøde i Den nordsjællandske Model
- ▶ 2–3 møder á 2 timers varighed med 2 børnesagkyndige psykologer – ingen jurister
- ▶ Opsamlingsmøde efter ca. 6 måneder
- ▶ Ingen mulighed for at give opdrag
- ▶ Børnene inddrages om muligt direkte
- ▶ Stram rammesætning, evaluerende metode inspireret af børnesagkyndig rådgivning
- ▶ Metodegreb fra konfliktmægling
- ▶ Ingen tilbagemelding, bortset fra forligt/ikke forligt

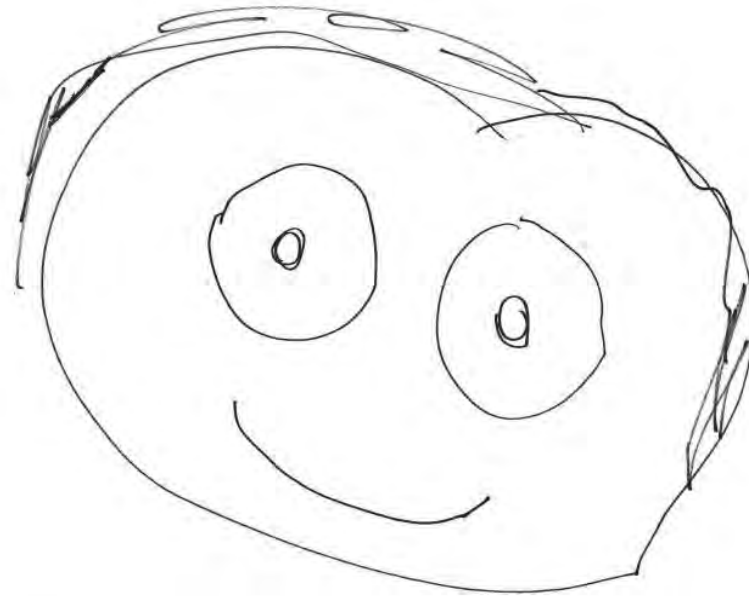

Børneperspektiver, børnesyn og inddragelse i retternes behandling af skilsmisssager

Professor Hanne Warming, Roskilde Universitet
Kontakt: hannew@ruc.dk

Børneperspektiv og inddragelse i retterne: Fra 'nyankommet indvandrer' til 'velintegreret'

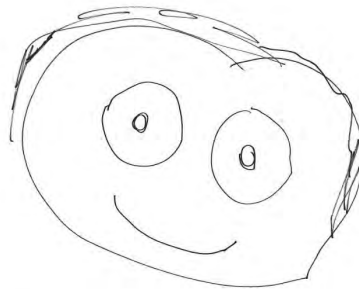
Hvad mener vi, når vi siger, at vi anlægger et børneperspektiv?

- ▶ Et udefra-perspektiv på barnet:
 - Voksenperspektiver på 'barnets bedste' – ud fra faglighed, common sense og erfaring.
- ▶ Et tilstræbt indefra-perspektiv:
 - De voksnes forsøg på at sætte sig ind i barnets situation via indlevelse og fortolkning af barnets kommunikation
- ▶ Et indefra-perspektiv:
 - Barnets holdninger, oplevelser, tanker og ønsker

Hvilket børneperspektiv?

- ▶ At få dem alle *ligeværdigt* i spil, og lade dem udfordre og supplere hinanden
 - – således også et formål i projekt ‘Børn i retten’

Den nye barndomsforsknings begrundelser for inddragelse af barnets perspektiv som essentielt for succesfulde interventioner

Metodiske:

Børns særlige/anderledes viden (individuel og som gruppe)

Børn er aktører i eget og det fælles liv, og dermed medskabere af effekten af en afgørelse eller et forlig

Videnskabsteoretisk:

Der findes ikke et objektivi identifi erbart barnets bedste

Etiske:

Ifølge filosofen Emmanuel LeVians er det vold mod den anden – barn eller voksen – at reducere denne til et historisk frembragt eller psykologisk begribeligt individ; at se bort fra den andens særegenhed

Empowerment: Øget mestring gennem viden, refleksionsrum og anerkendelse.

Roger Harts deltagelsesstige:

Om at komme op på trin mhp. rådgivning/beslutninger med positive effekter/empowering deltagelse ⇔ Retten som kontekst

Trin 8: Børn og voksne er fælles om at tage initiativ og drage konklusioner/tage beslutninger

Trin 7: Børnene er initiativtagere og står i spidsen for handlen, konklusioner og beslutninger

Trin 6: Fælles konklusioner/beslutningstagning mellem børn og voksne på initiativ af de voksne

Trin 5: Børn informeres og høres

Trin 4: Børn informeres og pålægges at deltage/efterleve beslutninger/konklusioner

Trin 3: Børn inddrages som symbolsk gestus

Trin 2: Børns bidrag bruges som dekoration

Trin 1: Børnene manipuleres gennem deltagelse

Kilde: (www.freechild.org/ladder.htm, min oversættelse)

Udfordringer og vejen frem

- ▶ At undgå at 'udefra-perspektivet' spiller de to andre af banen – vi ved, at risikoen hele tiden ligger lige for, og at en del børn oplever, at deres perspektiv og situation ikke bliver forstået/taget alvorligt
- ▶ At undgå at nogle/for mange børn's perspektiver 'sorteres' fra som utilgængelige eller uinteressante – det ved vi, at de i dag gør, fx ved enighed og forlig, samt grundet alder, modenhed, sårbarhed og diagnoser
- ▶ At møde børnene på deres banehalvdel formmæssigt og kommunikativt

Selvfølgeligheder og vores videns/fordomsbaserede begrænsede erkendelse og refleksion

- ▶ Både vores holdninger og praksisser ift. varetagelse af barnets bedste samt inddragelse af børns perspektiver (såvel som lovgivningen på området), er formet af måder at tænke/opfatte:
 - Rettens rolle i skilsmisse sager: fx retfærdighed, forlig eller barnets bedste
 - Rettens og inddragelsens 'selvfølgelige' form
 - Viden: Fx findes et objektivt identificerbart barnets bedste; alment og konkret
 - Børnesyn

Vores perceptionsmatricer:

Et kludetæppe med gamle og nye lapper

Ofte er vi ikke opmærksomme på, hvad det er for lapper, der ligger bag lovgivning samt egne og andres holdninger og handlinger, endsige på den indbyggede flertydighed og konfliktualitet:

Opmærksomhed og refleksivitet kan fremme bedre inddragelse af børns perspektiver, såvel som rådgivning af forældre

Dikotomiske konstruktioner

tankefigurer fra religion og filosofi

- ▶ Det onde barn
- ▶ Det uskyldige barn
- ▶ Det formbare barn

Fokus på natur, udvikling og stadier

Tankefigurer fra traditionel udviklingspsykologi, medicin og psykoanalyse

- ▶ Det naturligt udviklende barn: krop, hjerne og følelser
 - Den psykologiske variant
 - Den medicinske variant: Kroppen som avanceret mekanik
- ▶ Det ubevidste barn
- ▶ Barnet som familiens spejlbillede

Den nye barndomsforsknings forståelse af børn – voksne

- ▶ Børn er aktive agenter i eget og det fælles liv helt fra starten, og har meget tidligt en fornemmelse for egne behov – et relationelt menneskesyn, fremfor et børnesyn – modenhedskriteriet som en normativ glidebane
- ▶ Hvad der fremstår som naturlig (sund) udvikling, behov og omsorg er både naturligt og kulturelig/historisk forankret
- ▶ Opgør med forestillingen om sikker og universiel/kontekstuafhængig videns mulighed for at udpege 'den rigtige vej'
- ▶ Nye forståelser af kompetence, sårbarhed og resiliens –
- ▶ Børn og voksne er ikke hinandens modsætninger
 - Der er forskelle ml. børn og voksne, ligesom børn ikke er en homogen gruppe og alder/modenhed ikke nødvendigvis udgør den afgørende forskelsfaktor
- ▶ Forskelle mellem børn og voksne er
 - forankret i såvel 'natur' som sociale konstruktioner og samfundsmæssige organiseringer
 - samtidig også udtryk for magtrelationer – omsorg er også at vedkende sig magtrelationen og tilstræbe ligeværdighed, herunder at minimere magt-ubalancen med ligeværdighed som pejlemærke

Begrundelserne for inddragelse af barnets perspektiv som essentielt for succesfulde interventioner er forankret i dette børnesyn

Metodiske:

Børns særlige/anderledes viden (individuel og som gruppe)

Børn er aktører i eget og det fælles liv, og dermed medskabere af effekten af en afgørelse eller et forlig

Videnskabsteoretisk:

Der findes ikke et objektivt identificerbart barnets bedste

Etiske:

Ifølge filosofen Emmanuel Levinas er det vold mod den anden – barn eller voksen – at reducere denne til et historisk frembragt eller psykologisk begribeligt individ; at se bort fra den andens særegenhed

Empowerment: Øget mestring gennem viden, refleksionsrum og anerkendelse.

Hvad siger børnene

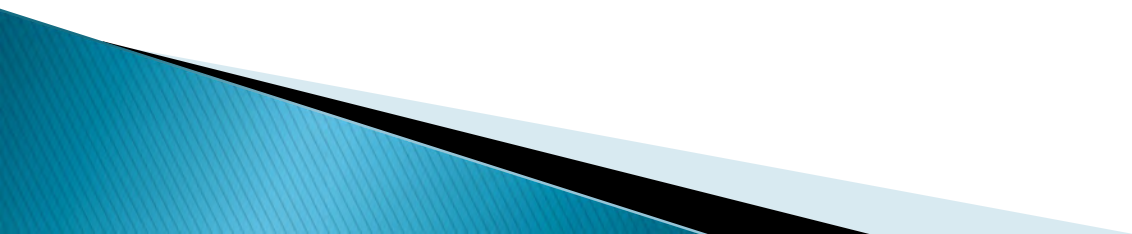
- ▶ Vil gerne høres og have indflydelse, selvom det kan være svært
 - Børnesamtalen er svær, og foregår meget på systemets/de voksnes banehalvdel – men kan samtidig også være god (afhænger også af resultatet og formidlingen heraf)
 - Mulighed for mere tid/flere samtaler
 - Mulighed for 'forberedelse' gennem sparring med andre børn
- ▶ Forældres konflikter er svære
 - Vil gerne have hjælp til at få forældrene til at opføre sig ordentlig
 - Forlig tjener ikke altid barnets bedste eller perspektiv – derfor skal arbejdet med forligsskabelse have blik for barnets perspektiv
- ▶ Normativ idé om, at børn skal fordeles retfærdigt
 - Gør det svært for børnene at ønske/give udtryk for andet
 - Vil gerne have hjælp til at formidle til forældrene, at det ikke handler om (manglende) kærlighed/dårligt forældreskab
- ▶ Hverdagen er vigtig
 - Vil gerne have hjælp til at få forældre til at drage omsorg for/tage hverdagen og de ting, der her er vigtige for barnet, alvorligt
 - Samtalerne og beslutningerne afspejler ikke altid disse ting

Børneinddragelse i skilsmisssager: 'Sum up'

- Børnene vil gerne inddrages – men, det skal gøres ordentligt!!! Det fordrer tid, ydmyghed, aktiv lytning og vilje til at lade barnets perspektiv få indflydelse + at rykke formen ind på børnenes banehalvdel
- Børnene kan godt acceptere, at de ikke har det sidste ord, men de forventer at deres deltagelse har haft betydning og at deres perspektiv har fået lov at influere, og så vil de gerne have ansigt på den der skal træffe beslutninger og have en ordentlig tilbagemelding
- Børnene er ofte i klemme ml. forældrene, men det er misforstået beskyttelseshensyn/hensyntagen, hvis man af den grund undlader at inddrage barnet – Barnet står allerede midt i det: Manglende inddragelse kan gøre mere sårbar; god inddragelse kan aflaste og styrke
- Omnipotens blandt de voksne (forældre såvel som børnesagkyndige og dommere): Man tror, man kender barnets perspektiv og/eller ved bedre og bedre kan gennemskue barnets bedste (og man er tildelt en rolle som bedredvidende) – men virkeligheden viser, at så kloge er de voksne heller ikke, uanset faglighed, empati etc.
- Viden om, at forældres konflikt belaster barnet, må ikke blive til klippefast tro på, at forældrenes fælles løsninger og nedtoning af konflikt er den sikre vej til en god løsning for barnet – vigtige brikker, men kan ikke gøre det alene, og det kan komme til at stå i vejen for varetagelse barnets bedste og inddragelse af barnets perspektiv.

Børn i projektet/børnegrupper

v. Michael Storm, psykolog, børnesagkyndig

Kærlighed, krig, kaos og forlig

Fokus på børn i skilsmisse

Forældre
alene

Forældre og
børn

Forældre og
børn

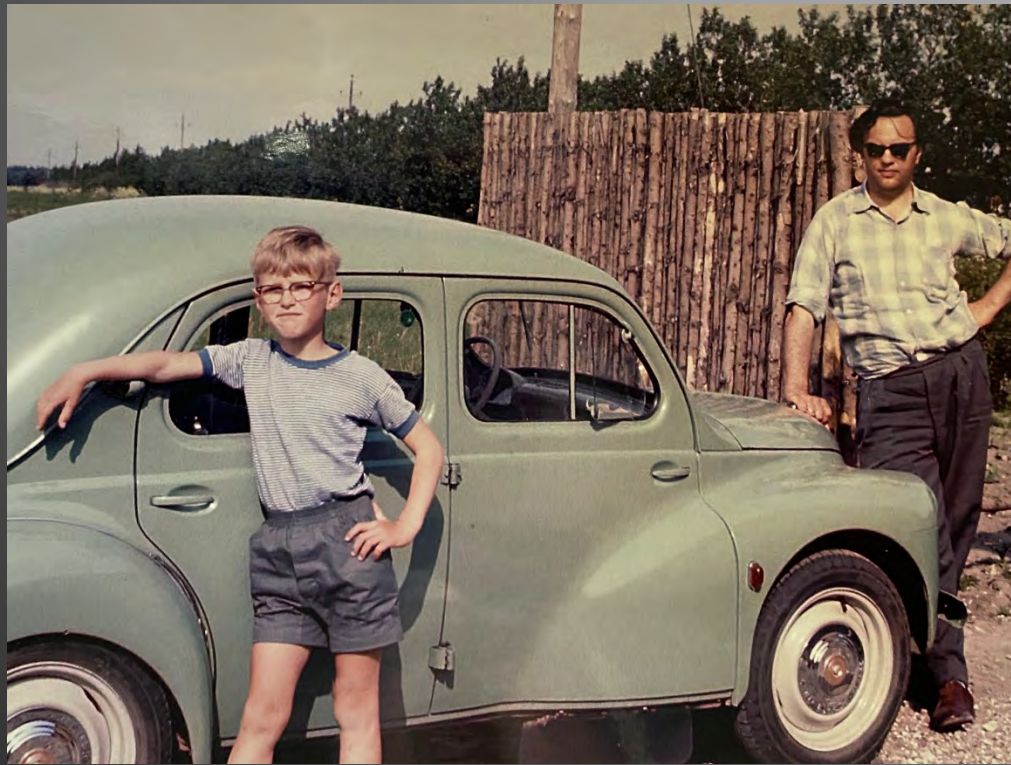

Forældre
alene

Forældre
alene

Maurizio Andolfi,
Italiensk familierapeut

TRIANGULERING

Sviger
mor

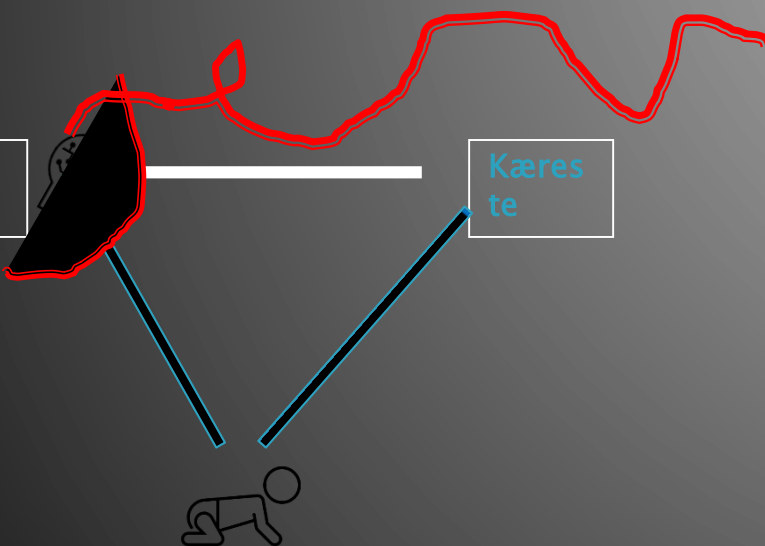
Svigerf
ar

Søsken
de

Venner

Kærest
e

Kæres
te

- Følelsesmæssig – ikke verbal forståelse
 - Intimitet
 - Irritation
 - Længsel
 - Ønsker om afstand
 - Fascination
- Kognitiv forståelse
 - Hvad kan lade sig gøre
 - Begrænsninger

- Få begge forældre til at opleve sig hørt – af os
- Rumme frustration og vrede – og forældrenes lyst til at gå igen. Motivere til at blive
- Afsøger muligheder og begrænsninger
- Forsøge at lave en alliance med forældrene så der tages hånd om børnenes medvirken ved næste møde
- At afsøge både følelsesmæssige barrierer og kognitive barrierer

Forældre
alene

Forældre og
børn

Forældre og
børn

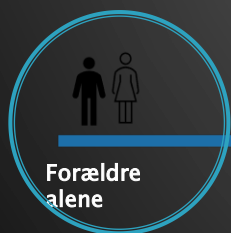
Forældre
alene

Forældre
alene

Skabe / genskabe både en
kognitiv og en følelsesmæssig
forståelse for den anden
forælder – og for
forældreskabet

Forældre
alene

Forældre og
børn

Forældre og
børn

Forældre
alene

Forældre
alene

Børn og forældre i psykologernes klinik

- Børn /søskendeflok sammen med forældre (Hele søskendeflokken kan være inviteret med – uden hensyn til om de er en del af retssagen)
 - Fællessamtale
 - Samtale voksne – børn går rundt/leger
 - Evt samtaler med børn i div grupperinger
 - Fællessamtale børn/voksne eller søskende sammen

Forældre alene

Forældre og børn

Forældre og børn

Forældre alene

Forældre alene

Børn og forældre til familieeftermiddag – sammen med andre familier

- Velkomst (tage imod i døren)
- Fælles velkomst (børn og voksne)
- Fælles input (lidt om udfordringer som barn)
- Input i børnegruppen og voksengruppen
(til start samme film i de 2 grupper)
(voksne konfliktrappe og gode råd til børnene)
(børnegruppen gode råd til de voksne)
- Plancher fra børn til voksne – om børns behov
- Tid til leg og snak

Forældre
alene

Forældre og
børn

Forældre og
børn

BØRN I RETTEN

februar 2017

..... og samt begge jeres børn og

Vi sender jer en invitation til fællesmødet for familierne til projekt Børn i Retten.

Mødet foregår

..... kl. 14-17

i Birkerød Idrætscenter, Bistrupvej 1, 3460 Birkerød.

Lokalerne ligger 10 min gang fra Birkerød Station

Arrangementet er for forældre der indgår i projekt "Børn i Retten" og deres fælles børn mellem 6 og 18 år.

Her vil både børn og forældre få mulighed for at tale med - eller blot lytte til andre forældre og børn i samme situation.

Der vil være nogle små oplæg fra os børnesagkyndige og filmklip.

Både forældre og børn vil også have mulighed for at udveksle erfaringer alt efter behov.

Der vil undervejs blive budt på lidt at spise og drikke.

Arrangementet vil blive ledet af de børnesagkyndige I kender fra samtalerne.

Kl. 14-14.30: Forældre og børn sammen

Kl. 14.30-16: Forældre og børn er i hver deres gruppe i hvert sit lokale.

Kl. 16-17: Forældre og børn sammen

Vi ser frem til mødes med jer. Erfaringer viser, at det er givende at samle forældre og børn i samme situation.

Tilmelding til d. 3 marts 2017 til tlf. 26809212 eller mail hael.storm@mail.dk

På gensyn fra Pernille og Michael

J skal hellere bruge
jeres tid sammen med børnene
end at skændes - i har dem
ikke for evigt
I skal blive bedre til at
tale sammen!
Øve sig på at tale
bedre sammen
- Det gør ondt i maven når
far og mor ikke kan tale sammen

vi kan godt tale med vores
vener når vi er uvener - hvorfor
kan i så ikke tale sammen.

Forældre
alene

Forældre og
børn

Forældre og
børn

Forældre
alene

Forældre
alene

jeg FORSTÅR IKKE Hvordan at ~~det~~ du skulle være uvenner
i så KORT tid men VOKSE er UVENNER i så LANG
ti :D

Stop med at skændes!

Lad være med at gøre børnene kedde
af det over noget, ikke er deres skyld

TÆNK JER

OM! ~~~~~~~~~

I gør børnene kedde af
det med jeres skænding
I skal tænke på børnene før I
skændes!!

3. Samtale

- Hvor står familien/forældrene nu
- Tanker om fremtiden
- Tanker om det fælles forældreskab
- Hvad bringer de med sig herfra

Forældre
alene

Forældre og
børn

Forældre og
børn

Forældre
alene

Forældre
alene

Et halvt år efter:

- Kriseoplevelser og succeser
- Børnenes trivsel

Forældre
alene

Forældre og
børn

Forældre og
børn

Forældre
alene

Forældre
alene

- Nogle forlig er indgået og og holder
- Der, hvor er ikke er indgået forlig er nogle gange efterfølgende indgået forlig i retten.
- Forældre øget forståelse af børnenes behov
- Bedre samarbejdsclima

Forældre
alene

Forældre og
børn

Forældre og
børn

Forældre
alene

Forældre
alene

Den terapeutiske alliance med forældre i højkonflikt

Cand. psych. Pernille Scharff

Kærlighed, krig, kaos og forlig: Fokus på børn i skilsmisse

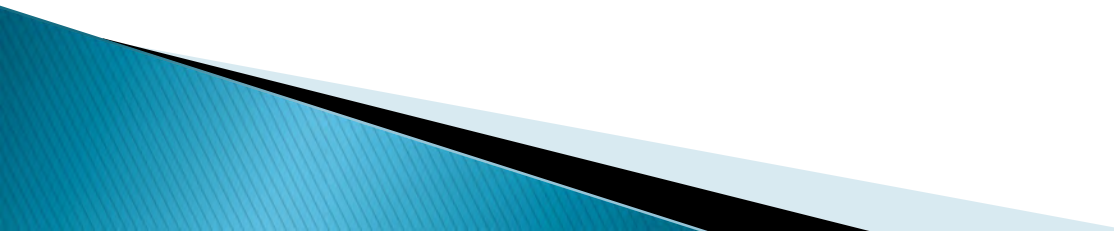
21. oktober 2020

Den terapeutiske alliance:

- ▶ Freud omtalte i 1912 den positive, ikke konfliktfyldte del af det terapeutiske forhold som "vejen til succes" i psykoanalysen
- ▶ Sterba talte som den første i 1934 om en *alliance* mellem terapeuten og den rationelle del af klientens jeg.
- ▶ Begrebet "terapeutisk alliance" blev først brugt af Zetzel i 1956, hvor det refererede til klientens evne til at indgå i et samarbejde om terapien baseret på den ikke-neurotiske del af klientens jeg
- ▶ Greenson (1965; 1967) brugte betegnelsen "arbejdsalliance" om klientens "relativt ikke-neurotiske, rationelle kontakt" med analytikeren, der er grundlaget for klientens arbejde i terapien.

Den terapeutiske alliance:

- ▶ Forskning i psykoterapi peger på, at *den terapeutiske alliance* er en helt central faktor i fht. udbyttet af terapien – typisk af større betydning end teknik (Horvath et al., 2011)
- ▶ Den terapeutiske alliance bidrager 5–20 procent i forhold til et positivt udfald af behandlingen i individuel terapi

- ▶ **Typisk bruger man i forskningen Bordins definition (1979):**
 - **Alliancen har tre grundlæggende elementer:**
 - Mål, hvor både klient og terapeut tilslutter sig disse og anser opnåelsen af målene som værdifulde resultater af terapien
 - Opgaver, som af både klient og terapeut ses som relevante og effektive, og som begge parter tager ansvar for at gennemføre
 - Tilknytning (Bond), som vedrører de personlige bånd mellem klient og terapeut, herunder gensidig tillid, accept og fortrolighed
-

I parterapi udvikles flere alliancer på samme tid:

- ▶ Mellem terapeuten og begge forældre
- ▶ Mellem terapeuten og hver af forældrene
- ▶ Mellem forældrene indbyrdes

(Friedlander et al, 2011; Knobloch–Fedders, Pinsof, & Mann, 2004; Pinsof, 1994).

Forhold mellem alliance og effekt i parterapi:

- ▶ Der er evidens for, at alliancen mellem parterne i parterapi er den vigtigste prædikator for effekten af forløbet – og altså kan forklare mere end de 5–20 procent af udbyttet af terapien (Escudero et al., 2008; Lambert, Skinner, & Friedlander, 2010)

Alliance med forældre i konflikt:

- ▶ Fra forskningen ved man, at **tryghed** spiller en særlig væsentlig rolle i forløb med forældre i konflikt
- ▶ Tryghed i rummet kan dog være svær at opnå, når det drejer sig om forældre, som begge er prægede af store modsætningsforhold og måske direkte konflikter gennem længere tid, og derfor begge er sårbare.
- ▶ En fælles ramme og dagsorden kan være tryghedsskabende

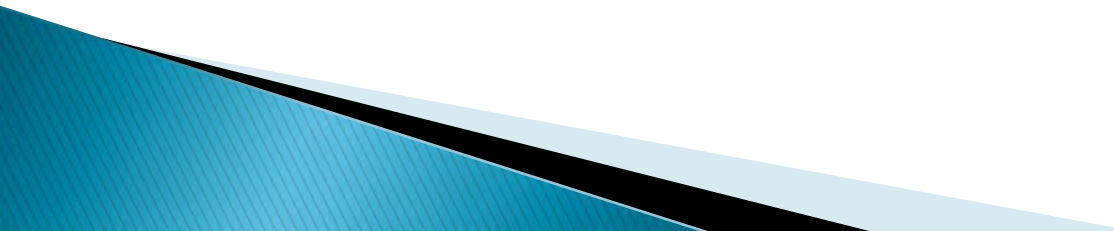
Tegn på en god nok alliance i parterapi:

- ▶ Forældreparret og terapeuterne er nogenlunde afstemt til hinanden og på samme side
- ▶ Forældreparret og terapeuterne er aktivt engagerede i arbejdet på at opnå et bedre samarbejde om barnet.
- ▶ Forældreparret og terapeuterne er enten enige om opgaver og mål i forløbet – eller er aktive og samarbejdende omkring at opnå klarhed og enighed om opgaverne og målene for forløbet.
- ▶ Forældreparret og terapeuterne respekterer hinanden og har den fornødne tillid til, at forløbet kan udvikle sig i tilstrækkelig grad (inspireret af Eubanks, Muran, & Safran, 2015).

Alliancebrud:

- ▶ Et brud på alliancen er i **individuel terapi** defineret som en svækkelse af alliancen mellem klienten og terapeuterne, som viser sig ved en mangel på samarbejde i forhold til opgaver og mål eller som en manglende udvikling af et emotionelt bånd (Eubanks, Muran, & Safran, 2015).
- ▶ To undertyper:
 - Tilbagetrækning ("withdrawal")
 - Konfrontation

Tegn på tilbagetrækningsbrud:

- ▶ Benægtelse
 - ▶ Minimal respons
 - ▶ Abstrakt kommunikation
 - ▶ Undgåelse af eller skift i emne
 - ▶ Samarbejder på overfladen, men glider af i forhold til eksempelvis analyser, forhandlinger og aftaler
 - ▶ Håbløshed og/eller selvkritik
-

Tegn på konfrontationsbrud:

- ▶ Klager over eller udtrykker tvivl i forhold til terapeuterne
- ▶ Klienten afviser terapeutens interventioner
- ▶ Klager over eller udtrykker tvivl i forhold til forløbets ramme
- ▶ Klager over eller udtrykker tvivl i forhold til aktiviteter i forløbet
- ▶ Klager over eller udtrykker tvivl i forhold til fremskridt i forløbet
- ▶ Klienten forsvarer sig overfor terapeuterne
- ▶ Bestræbelser på at kontrollere eller presse terapeuterne

Problemer i alliancen i fht. fraskilte forældre i konflikt:

- ▶ Parterne kan ofte være uenige om:
 - Motivation for forløbet
 - Forventningerne til formål og delmål i forhold til forløbet
 - Forventninger til det endelige resultat
- ▶ Hvis ikke det lykkes at etablere nogle fælles mål med forløbet for begge parter, etableres der hverken en alliance imellem parterne eller mellem forældreparret og psykologerne
- ▶ Dette er især vanskeligt for forældrepar i højkonflikt

Problemer i alliancen i fht. fraskilte forældre i konflikt:

- ▶ Manglende håb hos forældrene kan bidrage til dropout.
- ▶ Manglende håb kan handle om, at den ene forældre oplever den anden forældre som årsag til alle problemerne.
- ▶ Splittede alliancer er kendetegnet ved, at en styrkelse af alliancen med den ene forældre, af den anden forældre kan opleves som en alliance imod denne. Splittede alliancer kan nemt føre til utilfredshed og dropout.

(Jurek and associates 2014)

Et studie i forskelle mellem alliancen i forløb med forældrepar i højkonflikt (forældre som af retten var pressede til at indgå i et forløb) og almindelig parterapi fra 2018 viste:

- ▶ At alliancen generelt var dårligere i forløb med forældrepar i højkonflikt end for par i vanlig parterapi
- ▶ At alliancen **imellem forældrene** var dårligere i forløb med forældrepar i højkonflikt end for par i vanlig parterapi
- ▶ At der er 3 gange så høj forekomst af **splittede alliancer** i forløb med forældrepar i højkonflikt end for par i vanlig parterapi

(Parady et al., 2018)

Terapeutiske evner og interventioner, som fremmer opbygningen af alliance (Lavik et al., 2017) :

- ▶ At balancere sin teknik med varme
- ▶ At terapeuten udviser en genuin interesse for virkelig at forstå klienten
- ▶ At terapeuten er opmærksom på at justere sine interventioner, så mest mulig tryghed kan opnås
- ▶ At terapeuten er opmærksom på klientens kropssprog
- ▶ At terapeuten understøtter klientens handleevne
- ▶ At terapeuten tilvejebringer en god og konstruktiv oplevelse i navnlig den første session

Allianceopbygning med forældre i højkonflikt:

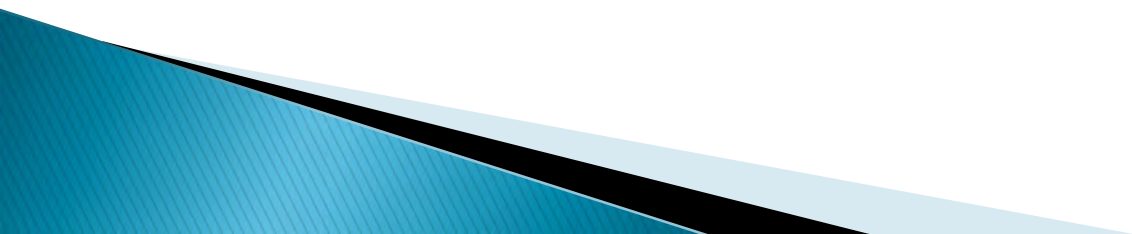
- ▶ Den første session med forældre i højkonflikt vil ofte være præget af en anspændt stemning, hvor aktuelle eller tidligere konflikter mellem parterne let kan aktiveres

Særlige terapeutiske fokusområder, som kan styrke alliancen imellem fraskilte forældre i højkonflikt (Escudero et al., 2012):

- ▶ At arbejde på at finde en fælles platform og fælles mål, som begge forældre kan være enige om (dette kan eksempelvis være forhold, som begge ønsker for deres barn)
- ▶ At hjælpe dem til at fokusere på at løse nogle af de fælles problemer frem for at fokusere på det had, de oplever i forhold til hinanden
- ▶ At fokusere på det, som forbinder dem fremfor det, som splitter dem i deres forældreskab
- ▶ At sætte rammer og regler op for, hvordan kommunikationen kan foregå i rummet, som tager sigte på at skabe mest mulig tryghed

I erkendelse af, at forældre i højkonflikt hyppigere har splittede alliancer, bør terapeuten (Friedlander et al., 2006):

- ▶ Være tydelig om sin rolle som begge forældres terapeut
- ▶ Være meget opmærksom på ikke at vælge side
- ▶ Fokuserer på at opbygge en stærk alliance med **begge** forældre
- ▶ Drøfte den splittede alliance med forældrene (hvis den forekommer) med henblik på at reparere den
- ▶ Undgå at mødes med forældrene individuelt, da det kan medføre en yderligere ubalance i alliancen

Børns perspektiver i mellem alle de voksnes

Sarah Alminde

Præsentation

Sarah Alminde, ph.d.-studerende Roskilde Universitet,
Socialvidenskab.

Forsker i Barndomssociologi – Børns perspektiver i
forældreansvarssager

Optaget af hvordan interaktionen mellem deltagerne i
forældreansvarssager udspiller sig (positioneringsteoretisk)
samt hvordan der lyttes til børn.

Forskningsprojekt: Børns perspektiver i forældreansvarssager

Feltarbejde i Byretterne og Projekt Børn i Retten

Workshops med børn fra afsluttede forældreansvarssager

Gruppeinterview med dommere, psykologer og advokater

Fulgt en række sager med observationer til retsmøder, børnesamtaler og psykolog besøg, samt i Projekt Børn i Retten til møder med psykologerne samt familiedag. Efterfølgende har jeg besøgt de to hjem og lavet individuelle interview med børn og forældre. I de tilfælde hvor deltagerne var med på det, har jeg besøgt dem igen efter 6-12 mdr og gentaget interviewene

Børnene oplever sig ikke hørt

Jeg har kun mødt dygtige og dedikerede fagprofessionelle (dommere og børnesagkyndige psykologer) der vil børnene det bedste og gør en masse for det. Alligevel er der mange børn der ikke oplever sig hørt

Ligesom jeg i mine analyser kan se, at børnenes artikulerede perspektiver træder i baggrunden

Min forskning peger på, at det kan hænge sammen med:

- Hvordan der lyttes til børn
- Hvordan børn anskues (børnesyn) og dermed positionering af børnene i sagerne
- Organiseringen af sagerne og det system de er tilrettelagt i

De voksne fylder

- Jeg havde som ambition at lave en undersøgelse med særligt fokus på børn og børns perspektiver. Alligevel har jeg en hel masse materiale der handler om de voksne – både forældre og fagpersoner
- Et udtryk for at de voksne fylder rigtig meget i de her sager og det illustrerer, hvor vigtigt det er at gøre en særlig indsats for at løfte børnenes perspektiv ind. Som også har været fokus hos både retterne og særligt i Børn i Retten – men som altså stadig har behov for opmærksomhed og udvikling.
- De voksne fylder dels kvantitativt (tidsmæssigt) og dels kvalitativt (de er definerende)

De voksne fylder

- Det er i de fleste tilfælde voksne der anlægger sagerne
- De voksne holder flere møder med hinanden og får meget taletid
- De voksne fylder med deres store kroppe og veludviklede formuleringsevner
- De voksne forstår systemet og kan (i nogen grad) indrette sig på det. Forældrene hjulpet af deres advokater. Fagpersonerne inspireret af hinanden.
- Det er i vid udtrækning de voksne der definerer hvad der er legitimt at bringe i spil samt hvilke (børne)perspektiver der er henholdsvis fornuftige og ufornuftige
- De voksne administrerer den juridiske logik, der er rammesættende for sagerne og som også former hvad der fokuseres på i sagerne
- Hvis de voksne (forældrene) opnår enighed, træder børnenes artikulerede perspektiv i baggrunden. Til fordel for et ude-fra perspektiv om at børn trives bedst med et lavt konfliktniveau.

Vanskeligt at lytte til børn

- Min undersøgelse peger på, at det at de voksnes perspektiver fylder meget kan være med til at skabe vanskelige betingelser for børnenes perspektiver bl.a. fordi det betyder at det bliver vanskeligere at lytte til børnene i sagerne
- Dvæle lidt mere ved det her med at lytte til børn

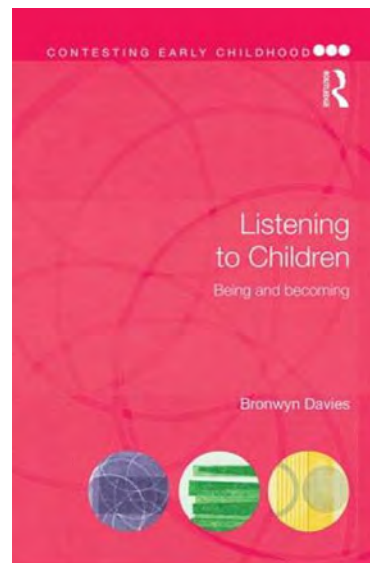
Den svære kunst at lytte til børn

Bronwyn Davies – Australsk forsker

Listening to children

Listening as usual

Emergent listening

At lytte til børn

- Davies: Begge lytteformer bør være tilstede i interaktionen. Men særligt når voksne lytter til børn, har vi tendens til at praktisere mest *listening as usual*
- Mine analyser: Der foregår meget *listening as usual* i forældreansvarssager ved retten og også ifm Børn i Retten – kun ganske få og små stunder *emergent listening*. Det betyder at børns artikulerede perspektiver kan have svære betingelser.

Udsnit fra case

Jeg møder forældrene første gang til det første møde i retten.

De har to fælles børn der følges ad i en 7-7 deleordning, det ældste barn (Caroline) har bopæl hos faren og det yngste barn har bopæl hos moren. Det er moren der har anlagt sagen og den juridiske tvist handler om Carolines bopæl, som moren søger om at få flyttet til sig. Det bliver dog hurtigt klart at den underliggende uenighed er samværsordningen.

På dette første møde får først moren og dernæst faren mulighed for, med assistance fra deres advokater, at fremlægge deres syn på sagen. Uenighederne er mange og synes dybe. De to forældre præsenterer to meget forskellige fortællinger både om deres tidligere samliv, deres brud og deres to børns trivsel. At hitte rundt i uenighederne får stort fokus på mødet der varer et par timer.

Begge forældre gør, som man ofte gør i den slags sager i retten, de fremhæver sig selv som en god forælder og den anden som en dårlig forælder. Undervejs forsøger den børnesagkyndige og dommeren at appellere til at forældre finder ud af at samarbejde.

Da det ikke lykkes ender mødet med, at dommeren og den børnesagkyndige beslutter at de vil holde en børnesamtale med Caroline.

Udsnit fra case

Den børnesagkyndige styrer samtalen. Han stiller Caroline en række spørgsmål. Hovedparten af dem handler om hvorvidt den basale omsorg er i orden i begge forældres hjem. Han spørger således fx om hun får børstet tænder, kommer i bad og laver lektier hos henholdsvis mor og far. Endvidere stiller han en række spørgsmål i relation til de udsagn forældrene kom med på det første møde.

Caroline siger på et tidspunkt, uden at hun er blevet spurgt, at hun gerne vil bo noget mere hos sin far.

Til det næste møde i retten indleder BS med at fortælle om samtalen med Caroline og at han på den baggrund vurderer at hun har det fint hos begge forældre. Sagen ender med et forlig i hvilket både 7-7 ordning og bopælsfordeling opretholdes.

Da jeg senere interviewer Caroline fortæller hun at moren tabte sagen. Hun gentager endvidere ønsket om at bo mere hos sin far, fordi hun føler sig tættere forbundet til ham. Hendes lillebror har været meget syg, det har moren taget sig af og Caroline har derfor været meget sammen med sin far. Hun fortæller også at mange af hendes venner bor tæt på farens bopæl og at det derfor er nemmere at være der, samt at en af hendes fritidsaktiviteter er nemmere at komme til.

Casen med Caroline

Et eksempel på at en række faktorer forstyrrer og gør det vanskeligt at lytte til Caroline:

- Forældrene og deres konflikt fylder meget. De får meget taletid og det de siger bliver rammesættende for samtalen med Caroline
- Caroline bliver en slags sandhedsvidne og samtalen med hende handler i høj grad om en form for falsificering af det forældre har sagt
- Samtalen centrerer også om basal omsorg og ikke så meget det relationelle og hverdagslivet som Caroline fortæller mig om i interviewet
- Sagen handler om bopæl og det gør det vanskeligt at forfølge Carolines spor om at hun gerne vil bo mere hos sin far
- Den børnesagkyndige vurderer at begge forældre er ok og derfor ender det med et forlig om fortsat 7-7 ordning.
- Eksempel på at de voksne (forældrene, men i nogen grad også de professionelle) kommer til at definere forløbet og at endvidere kommer til at betyde at man i mødet med barnet holder sig til lytteformen 'listening as usual' der spørges yderlige ind til de ting BS og dommeren allerede ved om sagen, samt de ting som opfattes som legitime. Det der trækker i en anden retning, forfølges ikke.
- Alt i alt betyder det, at Carolines artikulerede perspektiv dels ikke rigtig for betingelserne for at komme frem og dels i de glimt de gør, ikke får nogen særlig stor betydning for sagen.

Listening as usual i forældreansvarssager

Det der går igen på tværs af mit materiale ift at lytte til børn:

- Forældrene fylder og deres ord og ageren bliver rammesættende for forløbet
- De fagprofessionelles forforståelser bliver rammesættende for børnesamtalen
- Når barnet taler ind i den opfattelse de voksne allerede har dannet sig, opfattes det barnet siger som legitimt. Når barnet siger noget helt andet tages det enten ikke med, forfølges ikke yderligere eller afledes helt fx med afsæt i alder eller modenhed
- Der ledes efter nogle bestemte ting (som en juridisk afgørelse kan baseres på)
- Det kan være svært (for barnet) at få mulighed for at bringe andre ting frem fx betydningen af kæledyr, ikke-familierelationer, steder, hverdagsliv ect.
- Organiseringen kan have betydning fx hvornår i forløbet barnet kommer til samtale og hvordan sagen ellers forløber.

Case udsnit

Jeg møder forældre første gang i til første terapisesession. Psykologerne kan allerede inden mødet, ud fra sagens akter konstatere at sagen handler om fire børn med forskellige trivsels problematikker. Dette bliver bekræftet til den første session med forældrene. Samtidig konkluderer psykologerne også, at forældrene begge er udfordrede. Særligt får de et meget dårligt indtryk af faren der virker stejl, såret og ude af stand til at sætte sig i børnenes sted hvilket understeges af hans fysiske fremtoning. Psykologerne om, hvorvidt det overhovedet er godt for børnene at have kontakt med ham. De taler om at det måske var bedre at bruge kræfterne på at styrke moren.

Fast forward til børnesamtalen. Her fortæller børnene kærligt om deres far og deres relation til både ham og hans nye kone, samt taler varmt om deres weekender i farens hjem.

Psykologerne ændrer derefter fuldstændig opfattelse af faren. Og kan med børnenes fortællinger få øje på, hvor godt det er for dem at bevare den relation. I det videre forløb arbejder psykologerne på at hjælpe forældrene med deres konflikter, flytte fokus over på børnene og opretholde kontakten mellem faren og børnene.

At lytte til børn – og lade børns perspektiver fylde

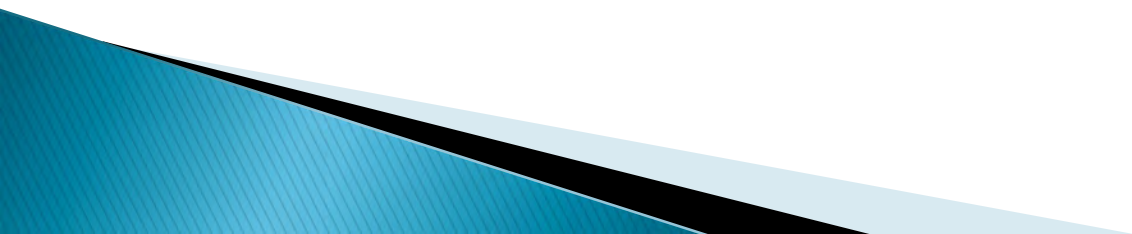
- Interessere sig for mere for børns perspektiver og anskue dem som ligeværdige med de andre perspektiver i sagen
- Være bevist om at de voksne kan komme til at fylde meget
- Lytte åbent og emergent og være parat til at det går i en anden retning end forventet
- Skabe de bedste betingelser og muligheder for at kunne lytte til børn dvs. fx i tilgangen og tilrettelæggelsen af sagerne. Fx Børn i Retten. Et forløb af samtaler, kontaktperson, børnegrupper, familiedage ect.?
- Sætte sine forforståelser og alt den viden man har om sagen og andre lignende sager lidt i parentes
- Være åben for at det kan være noget andet og overraskende der er særligt på spil eller vigtigt for det konkrete barn
- Arbejde med i højere grad lade barnets perspektiv være rammesættende for det videre forløb og anerkende børnene som subjekt ikke kun objekt i sagen
- Mere viden om børns hele (hverdagsliv) og hvordan det spiller sammen med at opleve forældre brud.

Videre refleksioner

- Hvordan er det familieretlige system gearet til at inddrage og lytte til børn?
- Hvor meget fylder de voksne i sager der omhandler børns liv efter et brud? Kunne forløbene tilrettelægges så børn får en større plads?
- Hvilke forhindringer er der for inddragelse af børn i forældreansvarsager Og hvad skal der til for at disse kan overvindes eller imødekommes?
- Hvornår er det svært at lytte til børn i forældreansvarsager? Og hvordan kan inddragelsen rammesættes så børn både reelt inddrages mere og føler sig lyttet til?

Tak for jeres opmærksomhed 😊

**Forestillinger om det gode
liv for skilsmissebørn
v. Jane Bækgaard psykolog
og børnesagkyndig**

Hvad vi hørte igen og igen i projektet:

- ▶ Fra børnene: At de bliver gode venner
- ▶ Fra forældrene: Vi vil gøre det bedste for vores børn

Barnets perspektiv

For børnene hører forældrene stadig sammen. Det er følelsesmæssigt svært og gør ondt at skulle adskilles fra de personer de elsker. At støtte børn i at gennemleve sorg, smerte og frustration. Også hjælpe dem til at fastholde glæden og livslysten når livet er svært. Børn forsøger ofte at skjule deres smerte, for at beskytte forældrene for ekstra smerte.

Når børn støttes i at bære følelsesmæssig smerte i små doser og erfarer, at når de gør det, vil den ikke vare evigt, har de lært en af livets mest værdifulde lektioner

At tage vare på børn når man selv er i krise

- ▶ Det vigtigste/måske vanskeligste: At vise barnet, at man stadig holder af den anden forældre
- ▶ Forældre kan ikke mærke barnet mere, end de er i kontakt med sig selv
- ▶ Vi kan ikke *give* hinanden følelser– kun *vække* følelser i hinanden
- ▶ Forandring må starte i den enkelte. At skabe bevidsthed omkring valg af reaktioner
- ▶ Forældres reparations– og forsoningsevne

Børnene i fokus

- ▶ Forældres "benægtelsesmekanismer"
- ▶ Hvor starter et godt samarbejde?
- ▶ Kørt fast? Mist aldrig modet og håbet

Vores rolle som fagpersoner og systemer

- ▶ Kunsten at bevare børnene i fokus
- ▶ At støtte det nye familiesystem
- ▶ Fremtidsønsker indenfor området